

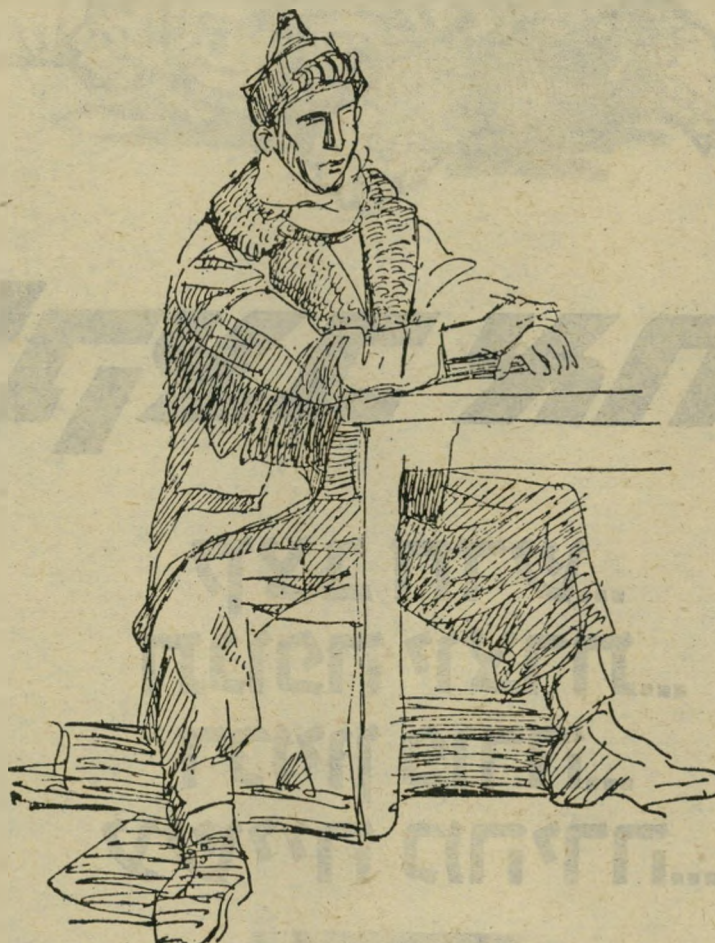
ניסים אלוני ב־1951: ארץ זו, מיוחמת־שירים־ללא־סיפור, וצעירים אלה.

לוהטים לאין קצה. נתגלגלו במידרון התלול־מאד בטרם הגיעו לפיסגה..

סיפורת ש"ח: תום וניוול

א. כתיבה קולקטיבית

החום שהותירה מלחמת־השיחרור ב־ סיפרות הישראלית הינו מעוות, חד־צדדי ובעל ערך סיפורי מוגבל. כיום, קרוב לשלושים שנה מאוחר יותר, בפרספקטיבה של הזמן, הצטמצם מספר קוראיה של סיפרות זו המיוצגת בכמה סיפורים ושרירים בתוכניות־הלימוד של משרד־החינוך, הכפויים על תלמידי בתי־הספר. סיפורת־ש"ח הרישית מכילה את יצירותיהם של קבוצת סופרים ומשוררים שהיו במלחמת־השיחרור בשנות ה־20 ל־ חייהם, ופעלו במהלך המלחמה כפוליטי־רוקים בייחוד שונות, תוך שניצלו את המלחמה לביצור מעמדם הסיפורי. פעילות התרבות בעה"ל במלחמת־השיחרור התנהלה בעזרת המחת"ר * עליו פקד הסופר משה שמיר. הסופרים שהיו כפופים לפיקודו אולצו לשרת מט־רות סיפוריות נעלות, שעליהן כתב שמיר במאמרו הקץ לרפורמה — תחי הביקורת! * בין השאר את הדברים הבאים: אמר אני הורגלנו עליידי ה־ עיתונות ואף עליידי הסיפורות, ואף עלי־ ידו צעירים שבה, לשמש שופר לתרבות המלחמה של ישראל, והדבר מדב ויפה. נתגייסה הרחה, ומשנתגייסה גינם שוטא לי, לא עסקה בביקורת אלא במשורר... על המכניזם המטורי הנה של סיפורת־ תש"ח מוסיף שמיר במאמרו: עד עתה ליווינו את המדינה, את צבאה, את כולה המתה, בספרות של רפורמה. נאה ויפה ייתכן גם שיש בהמשך של סיפורות כזאת, במידה יהיה תפסה דמות מסוימת, מאד רעות מסוימים, ותעבור ככל האפשר פהת לפי הוראות קצו ליצירת־הקשר לעיתונות, אשר תפקידם לא־ענם לכסות בערימים... סותם ואינו מפרש. שנתיים מאוחר יותר, במאמר נוסף ש־ ראה אור באותו עיתון * תחת הכותרת הפלמ"ח והסיפורות משנה משה שמיר את הערכתו לסיפורת־ש"ח. תוך שהוא מחבר עליה. אני־מאמין" שלא עמד בי־ מיתון התקופה מאז ועד היום:

ירושום שר שמואל כ"ץ
„משנתגייסה הרחה...“

חמה כתב אלוני: זוכר אני שמעם ישבתי בחבתי אהר הכתבים המצליחים ובא מבר אחד וישב לידנו. אמר לו אותו מבר לאותו כתב־מצליח: „מה דעתך, ה־ הבר" אמרים שהסיפור שלך הוא זבל" המצליח לא טרח אפילו להניע את ראשו. באיתה בתיקול מנהמת, מזרחלת, דובית, האופיינית לו, אמר לו באיטיות שדרכה להדגיש כל מילה חברה: „אז מה איכ־ פת לי?״

מל, „מה איכפת לך ותלה אותי בשלט על פני הנוער של היום, ולא יומצא אדם שיוצא מתוך הקהל כשענה שאין השלט כולל גם אותו. ספק, אומנם, אם יתן איש רעותו לשלט. עוד זאת, ספק אם תמצא לך הורמנות לתת שלט — או כל דבר אחר — עלי־פני המונים של נוער, כי הללו, ההמונים, אינם קיימים, ומכאן — הנוער אינו קיים.

ארץ זו, מיוחמת־שירים־ללא־ספור, וצ־ עירים אלה, להטים לאין־קצה, נתגלגלו במידרון התלול־מאד בטרם הגיעו לפיסגה, או אפילו כדי מרחק הגון בדרך אליה. אישי לארץ הרריו מצויה בתקופה של פריחה: פריחה התלהבות ופריחה הספסרות, פריחה החיון ופריחה הקלון, פריחה המקוריית ופריחה הנוכריות... ניסים אלוני אינו חוסך בהסבר תופעת העקרונות התרבותיים, המאפיינת את מייצ־גי סיפורת מלחמת־השיחרור האופייני ניים, ומוצא את האשם העיקרי בכך שהם יוצרים סיפורת סטרילית, הנטולה את ה־ עוקץ של מלחמת בניים באבות. וכותב ניסים אלוני:

מצייה מלחמה נצחית, שאין דור נקי נמנה, והיא מלחמת הבנים באבות. היא־ היא מלחמה המעלה את אבות־השד־ שלת בישראל... היא־היא המלחמה ה־ משאירה לפה ריחת ומפריאה בשדות תבל האנדרטת. מצויות מלחמות חריפות יותר והרפוט פחות, אך העדדה של מלחמה זו אינו מעיד אלא על התנוני־נות, אם מרחשלת אם זמנית, של הודר. מצויים מישטרים ונוסחות־חיים המאריי־ כים ימים יותר אי פחות, אך מלחמת הבנים באבות היא שבהודרה בנושאת אלה רוח רעננה, חדשה, או שגמכותה אותו ומפילתו שכו, נמצא, עבר עליהם הכלה...

במשך מאמרו טוען אלוני, כי בני דור תש"ח פונק, וגונו תוך כדי כך, עליידי דור־המייסדים. והוא מפרט: התי־ פעלויות אלה שהתפטלו למישטם כל קוקי ריקו ששלט בפתינו, ובמילה אחת, תואר זה של־ידי לא מילא אלא שלי־ חות מהרפת. „פברה“ — כל אלה הינם חוליות לחוט־שרדה שמוסרינו נתי־ לכך נהפ קרתנו, כור, שהצו, רע מה, אנחנו, שמעלים לא ניסינו לפתח פני־ כוח־שיפוט מבוסס, קיבלנו כל זאת בי־ הנאה. נכון, גיחכנו, לעגנו להם, שמונו אותם — את המפסחים־על־נוב — לצחוק, אך בכל־זאת הבינו הנאה שלמה ואפילו דייגותם מלכה בבני לאומי־נזקני זה: הקימונו במת שבהן פיארונו הויללנו ע־י־ מנו ע־ לקפאה. „פברה“ הפך טילת הסלי־ חת לכל הווייתנו. האיני בנו להאמין — אנחנו, היושבים האבני ? — שאבנו הנ־ לאים ביוזרי־אנוש אנחנו, בלא שיהא בדינו שמוי־הזכחה לאמונה עצמית כפוי־

רות והתרבות תפוסות. עליידי משה שמיר וחבריו. בין השבים הארגונה קבוצה אחת סביב כתב־העת הנימיה־קיצוני סולס, קבוצה אחרת התקבצה סביב יונתן רטוש, ואהרון אמיר ופירסמה מיצירותיה בכתב־ העת אל־ף. וקבוצה שלישיית ניסתה לפר־ סם שבועון סיפרותי בשם עין, בעריכת ניסים אלוני, אורי סלע ואחרים. בשלוש במות אלה פורסמו סדרות של מאמרים בעלי רקע מגמתי, שתקפו את מגמת ההתחדדות של קבוצת הסופרים־ הפולקלוריים שהתרכזה סביב משה שמיר. בטולם היה זה מרדכי שלו, בסדרה סיפ־ רות המלחמה של מדינת ישראל שבה תקף את יצירות יגאל מוסיגונון, משה שמיר, נתן שחם ואחרים. בכתב־העת אלף התרכזו יוצרים צעירים כביגמן תמו, עמוס קיגן, יעקב אשמן ואחרים — שערך יצירותיהם מאותה תקופה עדיין לא זכה בהערכה הראוייה, למרות שהם הצליחו להציג ביצירותיהם תמונה אחרת, ריא־ ליסטית יותר, של מלחמת־השיחרור. בסדרה שפרסם ניסים אלוני בשבועון עין, תחת הכותרת הדור והתרבות שלאחר המלחמה, הוא הצליח לאבחן את בעיות־ היסוד של סיפורת דור־מלחמת־השיחרור, תוך הנחת האצבע על מוקדי העקרונות העיקריים. במאמרו הנערים שהלכו למיל־

אופייה החבתי של היצירה האמנותית, על אף היותה יצירת־יהודי. היצירות הג־ יולות, אם כי שם אחר התום תהנון, כתי־ בות כתיבה קולקטיבית עליידי דור שלם. לא היתה עוד תקופת יציריות־הכותב י־ התחדשות בשטה היצירה הסיפורית כת־ קופת הפלמ"ח. הפלמ"ח יצר פולקלור שלם שהואצל מכור החווי שלו ועלילוי־ תיו... מאחר שלא כאן המקום לדון ולב־ דוק אם „פולקלור שלם“ הוא „סיפורות“, הרי יש עניין רב בהמשך מאמרו של משה שמיר, היותה את חן הפלמ"ח לעבר מטרה בלתי־מוגדרת, כאשר הוא כותב: ניתנה רשות הרבובר אם לחלונים המרשי־ דשים בשפות הביצה, ואם לאותם ש־מרה" פים הרחק־גבוה מעליה. שוב עומדים סופרים ופוליה רוקים, או שגמלספים הם מאמתחתם מה שנתר, והרו זה כבר מעלה הלודרה...

ב. מיגדלי־שן
משה שמיר ידע לאן שולח הוא את היציו. בתקופה שאחרי מלחמת־השיחרור, שבו בין שאר החוזרים משדות־הקרב עקר ביהדמים של תשתי עשרות כישרונות סיפורתיים, שגילו את כל עמדות הסיפ־

הציני תרבות ומוראל, ביטוי הלקוח מן הצבא הסובייטי. המחלקה־לחובות. * * * בשוער" 3.2.41. * * * „בשער“ 10.5.51.